

Nr 37.*Utlåtande i anledning av väckt motion om utredning rörande omfattningen av och åtgärder mot inavel inom den svenska nötkreatursstammen.*

(2:a avd.)

I en inom andra kammaren väckt, till jordbruksutskottet hänvisad motion, nr 47, av herr *Pettersson* i Rosta m. fl. har hemställts, »att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t begära att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa utredning angående omfattningen av inaveln inom den svenska nötkreatursstammen och de förhållanden, som påverka densamma, samt där-efter vidtaga de åtgärder som må finnas lämpliga för att syftet med motionen skall bliva uppfyllt, nämligen att ordna så, att basen för urvalet av avelsdjur inom de olika raserna icke blir alltför snäv, så att rasens samtliga individer därigenom bliva mer eller mindre besläktade med varandra».

Beträffande de skäl som anförts till stöd för nämnda yrkande får utskottet hänvisa till motionen.

Utskottet har i därför föreskriven ordning inhämtat utlåtande över motionen av medicinalstyrelsen, styrelsen för veterinärhögskolan och styrelsen för lantbrukshögskolan.

Styrelsen för veterinärhögskolan har överlämnat yttrande i ämnet från högskolans lärarråd, däri lärarrådet såsom eget uttalande åberopat en vid yttrandet fogad, av professorerna vid högskolan K. Eriksson och N. Lagerlöf utarbetad promemoria angående åtgärder mot inavel inom svenska nötkreatursstammar. I promemorian har anförts bland annat följande:

Motionärernas uppfattning om inaveln som orsak till steriliteten förtjänar närmare belysas. Inom den svenska fjällrasen, där ärfliga sterilitetsformer haft stor utbredning, har inaveln och dess verkningar med hänsyn till steriliteten ingående studerats. Inavel har där förekommit i relativt liten omfattning och den har varit av samma storleksordning (inavelskoefficient på cirka 5 procent) bland såväl sterila som normala djur. Inaveln som sådan har icke haft någon egentlig betydelse för steriliteten. Inom de svenska R. S. B.-, Ayrshire- och S. R. B.-raserna ligger inavelsgraden på ungefär samma nivå som inom fjällrasen. Inom samtliga raser har däremot linjeavel bedrivits på så sätt, att avelstjurarna rekryterats från vissa tjurlinjer, som kunna ledas tillbaka till någon enstaka eller ett fåtal besättningar, som på sin tid åtnjutit ryktbarhet. Sätillvida är motionärernas uppfattning riktig, liksom att man däri torde ha att söka en bidragande orsak till koncentrationen av ärfliga sterilitetsfaktorer. Å veterinärhögskolan pågå för närvarande undersökningar över steriliteten hos S. R. B.-tjurur ur ärftlighetssynpunkt, men det är ännu för tidigt att uttala sig om, huruvida linjeaveln där haft samma betydelse för steriliteten som inom fjällrasen.

Motionärernas synpunkter på avelsarbetets decentralisering till lokal gruppavel (länsavel) förtjäna otvivelaktigt att beaktas. Det kan medföra stora fördelar och innebär mindre risk att koncentrera avelsarbetet kring ett flertal med varandra relativt obesläktade härstammingslinjer, som inbördes få upptaga tävlan med varandra, varigenom en utsortering av det bärkraftigaste kan ske, på vilket det fortsatta avelsarbetet sedan baseras. Inseminationsarbetet är ett verksamt medel att befordra avelsarbetet såväl i ena som i andra riktningen (centraliserad matadoravel eller decentraliserad gruppavel). Det avgörande är hur urvalet av avelstjurar sker, antingen dessa begagnas för artificiell insemination eller icke. En omläggning av avelsurvalet från enlinje- till flerlinjesystemet förtjänar att tagas under allvarlig omprövning. Det torde emellertid vara all anledning att avvakta resultatet av pågående sterilitetsundersökningar inom S. R. B.-rasen, innan frågan upptages till närmare utredning.

I promemorian har vidare erinrats, att Svenska husdjurskonsulentföreningen i en den 21 oktober 1946 dagtecknad framställning till Kungl. Maj:t hemställt om utredning av anledningarna till betäckningsimpotens och betäckningsovillighet hos tjurar samt om åtgärder för ernående av ett förbättrat tillstånd därvidlag. Nämnda framställning rörde i huvudsak samma frågor, som avsåges i förevarande motion. I yttrande den 20 december 1946 över framställningen hade högskolans lärarkollegium uttalat, att högskolan för att kunna angripa sterilitetsproblemet så allsidigt som möjligt, redan inlett samarbete med Institutet för husdjursförädling, husdjursförsöksanstalten, Skandinaviska kreatursförsäkringsbolaget och Avelsföreningen för S. R. B. Kollegiet hade vidare framhållit, att något väsentligt icke syntes kunna vinnas genom att nu igångsätta en utredning. I stället borde de institutioner, som sysslade med ifrågavarande undersökningar, beredas ökade resurser för forskningsarbetets utförande. Vad sålunda anförts, förtjänade ytterligare understrykas i detta sammanhang.

Medicinalstyrelsen har uttalat, att styrelsen icke hade något att erinra ifrån att en utredning i av motionärerna angivet syfte företoges men ansett att därmed borde anstå tills resultaten av vid veterinärhögskolans avdelning för avelsbiologi och husdjurshygien pågående undersökningar rörande steriliteten hos S. R. B.-tjurar ur ärftlighetssynpunkt läte sig överblickas.

Styrelsen för lantbrukshögskolan har såsom eget utlåtande åberopat ett av högskolans lärarråd avgivet yttrande. Lärarrådet har däri förklarat sig vitsorda, att de av motionärerna berörda missförhållandena i viss utsträckning gjorde sig gällande inom den svenska nötkreatursaveln och att därför en vetenskaplig utredning av dessa frågor vore av behovet påkallad.

Enligt vad utskottet inhämtat, har den i veterinärhögskolans yttrande omnämnda framställningen till Kungl. Maj:t från Svenska husdjurskonsulentföreningen överlämnats till utredningsmännen för utredning rörande den framtida utvecklingen av högskolorna på jordbrukets och skogsbrukets område m. m. för att tagas under övervägande vid utredningsuppdragets fullgörande.

I likhet med motionärerna anser utskottet, att lösningen av vissa med inaveln inom den svenska nötkreaturstammen sammanhängande problem är av stor betydelse för landets jordbrukare. Såsom av den föregående redogörelsen framgår pågå emellertid inom veterinärhögskolan vissa undersökningar, vilkas resultat torde komma att inverka på ställningstagandet till de av motionärerna framlagda förslagen. Utskottet finner det därför lämpligast att åtgärder i av motionärerna antydd riktning icke företagas förrän nämnda undersökningar slutförts. Utskottet anser sig alltså icke för närvarande böra förorda bifall till motionen.

Utskottet.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

att motionen II:47 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 21 maj 1947.

På jordbruksutskottets vägnar:

L. TJÄLLGREN.

Vid detta ärendes slutbehandling ha närvarit:

från första kammaren: herrar Tjällgren, Carl Edmund Eriksson, Anderberg, Nils Olsson, friherre Beck-Friis, herrar Hagman, Henry Johansson och Sundelin; samt

från andra kammaren: herrar Andersson i Löbbo, Ericsson i Sörsjön, Carlström, Mäler, Lundbom, Andersson i Surahammar, Larsson i Karlstad och Pettersson i Rosta.
